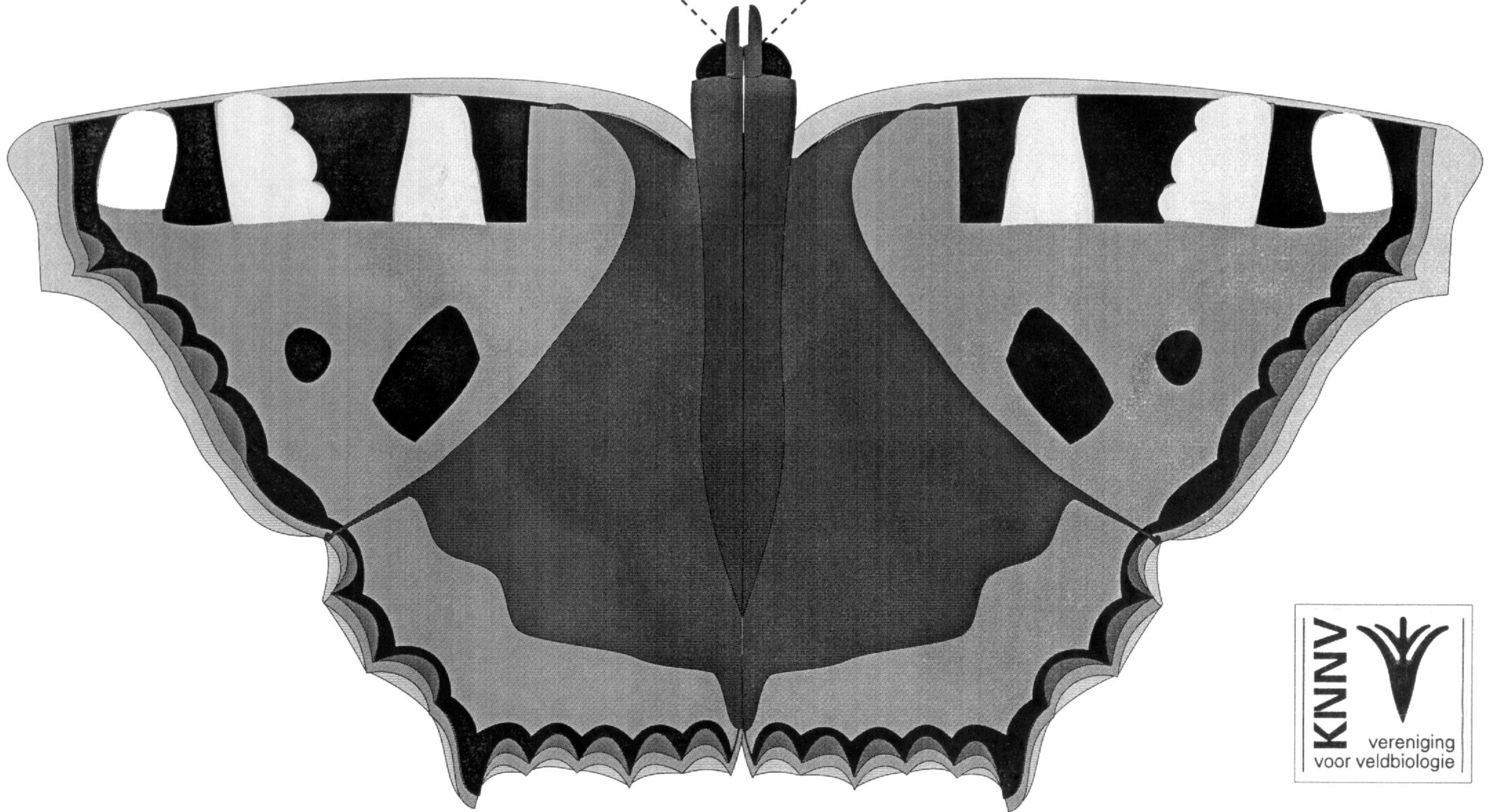

KNNV ZOETERMEER
KWARTAALBERICHT
OKTOBER 1994 Nr. 6

KONINKLIJKE NEDERLANDSE NATUURHISTORISCHE VERENIGING KWARTAALBERICHT ZOETERMEER Nr.6 oktober 1994

1 ACTIVITEITEN VAN DE KNNV AFD. ZOETERMEER.....	3
2 BERICHT VAN DE PLANTENWERKGROEP.....	3
3 VERSLAG BASISCURSUS WILDE PLANTEN.....	5
4 EXCURSIE NAAR RUIGOORD.....	7
5 NACHTVLINDER-EXCURSIE.....	9
6 DAGVLINDER-EXCURSIE.....	10
7 VLEERMUIZEN-EXCURSIE.....	10
8 "BREDE" NATUUR-EXCURSIE WESTERPARK.....	11
9 VERSLAG WIJKEEXCURSIE SEGHWART.....	14
10 NATUUR-ONTWIKKELING OP DE PUINSTORT.....	16
11 HET DRAMA VAN DE BOSRIETZANGER.....	16
12 NACHTVLINDERS OP DE FLAT (1).....	17
13 EEN JAAR VLINDERS KWEKEN.....	19
14 DE FLORA VAN AMSTERDAM. VAN MUURBLOEM TOT STRAATMADELIEF.....	21
15 HET NATUURBESCHERMINGSJAAR, 1995.....	23
16 ENGELTJESBLOEMEN.....	23
17 DATA.....	25

18 NAMEN..... 26

19 REGISTER..... 26

KOPIE VAN HET EERSTE IN ZOETERMEER GEVONDEN STRAATLIEFDEGRAS
(zie pag.4).

1 ACTIVITEITEN VAN DE KNNV AFD. ZOETERMEER

voor het vierde kwartaal van 1994.

1) Paddestoelen op het landgoed Elswout nabij Overveen op **zaterdag 1 oktober**. Samen met KNNV'ers van de afd. Haarlem e.o. die bekend zijn met de "paddestoelenflora" van Elswout zullen zoveel mogelijk soorten op naam gebracht worden. Vanuit Zoetermeer zal het vervoer naar en van Elswout geregeld worden. Opgave voor deelname verplicht: tel 422924 (Annet) en 169210 (Jan)
Verzamelpunt: station Zoetermeer/Driemanspolder, bij Hopman om 13.00 uur.

Op **zondag 2 oktober** vindt op Elswout de jaarlijkse "paddestoelendag" plaats. Vanaf 12.00 uur start er ieder uur een dia-lezing met daaropvolgend een excursie o.l.v. een IVN-gids. Voor leden met minder specialistische kennis op dit gebied een absolute aanrader! Men dient op eigen gelegenheid naar Elswout te gaan. Locatie-aanduiding op kaart op verzoek verkrijgbaar bij Annet (tel 422924)

2) Paddestoelenexcursie op **zondag 16 oktober** in het Westerpark.
Verzamelpunt: Het Westpunt bij de ingang van de natuurtuin.
Start om 14.00 uur, geschatte tijdsduur ongeveer 2.5 uur.
Excursieleiding: Peter v. Wely

3) Lezing met als thema: "Tussen eb en vloed" op **woensdag 16 november** in het M.E.C. "de Soete Aarde" aan de v. Leeuwenhoeklaan 15A door Ben Prins.
Aanvang: 20.00 uur
Deze lezing is bedoeld als voorbereiding bij de excursie van 27 november a.s.

4) Strandexcursie op **zondag 27 november** op het Scheveningse strand. Verzamelpunt/-tijdsduur: station Zoetermeer/Driemanspolder, bij Hopman,
12.30- 17.00 uur
Excursieleiding: Ben Prins
In verband met het vervoer naar Scheveningen is opgave voor deze excursie aan te bevelen. (tel. 01793-1749)

5) Open avond op **woensdag 21 december** in het M.E.C. "de Soete Aarde" aan de v. Leeuwenhoeklaan 15A waar iedereen kan komen vertellen over leuke waarnemingen, gedaan in de Zoetermeerse natuur in 1994.
Aanvang: 20.00 uur.
De mogelijkheid bestaat om dia's te vertonen.
Op deze avond wordt tevens de algemene ledenvergadering gehouden en kunnen we van gedachten wisselen over te ondernemen activiteiten in KNNV verband in 1995, het Europees natuurbeschermingsjaar.

6) Lezing met als thema: "Van Muurbloem tot Straatmadelief" op **donderdag 12 januari** in het M.E.C. "De Soete Aarde" aan de v. Leeuwenhoeklaan 15A door Ton Denters, ecooloog bij de provincie Noord-holland en één van de auteurs van het boek met dezelfde titel. Zie ook elders in dit nummer. Aanvang: 20.00 uur

2 BERICHT VAN DE PLANTENWERKGROEP

Annet de Jong

De Plantenwerkgroep is het afgelopen kwartaal twee keer bij elkaar gekomen op het milieu-educatief centrum de Soete Aarde, dat was op 7 juli en op 8 september.

Tijdens dit kwartaal zijn door de leden van de Plantenwerkgroep ook de nodige uurtjes al speurend doorgebracht in de straten en parken van Zoetermeer. De eerste avond had een meer oriënterend karakter. We deden een rondje om te horen wat de eerste ervaringen waren. Eén vierkante kilometer "stad" is echt veel meer werk dan een zelfde gebied buiten de stad, wat men doorgaans "natuur" noemt. Toch vond een ieder het inventarisatiewerk genoeg verrassende vondsten opleveren om er mee door te gaan. Sommige kilometerhokken zijn wat "verkleind" tot objecten, zoals bijvoorbeeld alleen het park in dat kilometerhok. Ook zijn wat planten meegenomen, waarvan men niet zo zeker van was wat het nu was. Zo konden er met zekerheid weer een paar streepjes gezet worden op de streeplijsten.

Het samen kijken en bestuderen van moeilijk op naam te brengen planten werd als nuttig en leerzaam ervaren en het programma voor de volgende keer was duidelijk:

"Moeilijke" plantengroepen die in het najaar bloeien behandelen, om te beginnen met de "*meldes*" en "*ganzevoeten*".

UITSTAANDE MELDE

Op 8 september hebben wij onder andere met z'n allen gekeken naar de slippen van

de onderste bladeren van de *spiesmelde* en *uitstaande melde*. Bij de spiesmelde wijzen de slippen terug tot schuin naar voren. Bij de uitstaande melde wijzen die slippen juist schuin naar voren. Duidelijk toch?

Als er dan ook nog in de flora bij de spiesmelde staat: "Opm. Zeer variabel", dan

is het voor ons alles helemaal zo klaar als een klontje.

De vijf in Zoetermeer meest voorkomende ganzevoeten lagen op tafel en ook daarvan moesten de bladeren bekeken worden op hun zijslippen, middenslippen met of zonder evenwijdige zijden, melige beharing, al of niet vlezigheid en spot niet! aan het einde van de avond waren deze vijf soorten ganzevoeten door een ieder op naam te brengen.

Aan het einde van de avond kwamen de eerste "grassen" op tafel, dus de moed en de zin zit er goed in!

Op 3 november worden de streeplijsten ingeleverd en vergeleken. Omdat het groeiseizoen voor de "hogere planten" dan echt voorbij is, gaan we dia's bekijken van op elkaar lijkende moeilijke planten.

Het is nu al duidelijk dat de "totaallijst" van Zoetermeer drastisch veranderd moet worden. Er zijn veel voor Zoetermeer nieuwe soorten ontdekt. Zoetermeer mag zich trouwens sinds kort aansluiten bij de "echte flora respecterende stad": het *straatliefdegras* (zie blz. 2) is op verschillende plekken gesignaleerd!!

Alle floristische meldingen zijn van harte welkom op **3 november om 20.00 uur op de Soete Aarde**.

Uiteraard is iedereen, die geïnteresseerd is in de flora van Zoetermeer, van harte welkom op deze avond.

3 VERSLAG BASISCURSUS WILDE PLANTEN

april-september 1994

Tilly Kester

Het doel van de cursus was: de planten in hun eigen milieu in Zoetermeer te leren kennen.

De cursus wilde planten is uiteindelijk 8 april met 8 cursisten gestart en werd later uitgebreid tot 10. Op de eerste middag zijn aan de hand van dia's de factoren besproken waarom een wilde plant in een bepaald milieu wel of niet voorkomt. De relatie van een plant met zijn omgeving is belangrijk.

Na een uitleg over de zoekkaarten (de opzet, het gebruik en de indeling in verschillende milieus) hebben we aan de hand van de voorjaarszoekkaart de (geplukte) planten binnen bekeken. Daarna zijn we naar buiten gegaan en hebben rondom de Soete Aarde gekeken of we de planten op hun eigen plek terug konden vinden.

Tijdens de tweede les (2 mei) kwamen verschillende onderwerpen kort aan de orde: successie, de stadia in een successie-proces, bijvoorbeeld grasland en hoe grasland/hooiland in stand gehouden kan worden.

Daarna zijn we snel naar buiten gegaan, het was wederom mooi weer. Vanuit de Soete Aarde gingen we naar de Voorweg. We bespreken planten langs de slootkant, in het gebied langs de sprinterlijn met de vier eilandjes, hun beheer en tot slot op het akkertje op de schooltuin aan de Voorweg. Sommige planten horen thuis op kale grond (akkertje), sommige in bosrand en in grasland.

Zowel op de derde (16 mei) als de vierde (13 juni) cursusmiddag zijn we naar de natuurtuin geweest. Weer teruggaan naar hetzelfde excursiepunt heeft twee voordelen. De verschillen van de plantengroei tussen de gebieden vallen daardoor beter op en het herhalen van de

planten werkt stimulerend. Tijdens de derde middag, na een verhaal over de natuurtuin, hebben we de planten bekeken in de natuurtuin. De vierde cursusmiddag was vier weken later. We hebben eerst het "bloemenveld" van het Westerpark bekeken, waarin de zonering van nat naar droog goed te zien was. In het natste gedeelte groeide *riet*, daaromheen een rand van *brede orchis* en de *grote ratelaar*. Op de hogere delen bloeiden de *margriet* en *kleine klaver*.

Toen een rondje door de natuurtuin. De ontwikkeling van planten door het seizoen heen als gevolg van het beheer (op verschillende tijdstippen maaien) in samenhang met de voedselrijkdom van de bodem is goed te zien.

De excursies op 20 en 27 juni zijn onder andere in de cursus opgenomen om kennis te maken met het inventariseren van een KM-hok. We zijn gestart bij het Racket-centrum. De eerste keer zijn we langs de Europaweg tot ter hoogte van het ANWB/VVV-kantoor gelopen en aan de andere kant langs de "wildernis" terug en gekeken wat zoal tussen de straatstenen, langs de muren van gebouwen en de randen van de weg te zien was. Ik had een tip gekregen dat op een helling langs de Europaweg een prachtige plantengemeenschap te zien was van de klassieke pionierssoorten zoals *klaproos*, *herik* en *kamille*.

Grote ratelaar

HERIK

ECHTE KAMILLE

Overigens waren daar op de zandvlakte beneden aan de helling ook enkele andere pionierssorten te zien, zoals *blaartrekkende boterbloem* en *rode waterereprijs*.

BLAARTREKKENDE BOTERBLOEM

Op 27 juni hebben we een stuk oever van de Leidsewallenwetering bekeken, waar we een flink aantal oeverplanten konden

bekijken. Om weer bij het Racketcentrum terug te komen, hebben we een heel klein stukje van de wijk Seghwaert en de wijk de Leyens doorkruist.

Op de vijfde (4 juli) en de zesde (29 aug.) cursusmiddag zijn we naar het Vernèdepark gegaan. In dit park zie je op relatief vrij kleine schaal nogal wat milieuverschillen. Er zijn natte en droge plekken, noord- en zuidhellingen en de invloed van het beheer (namelijk één of twee keer maaien). dat maakt het aantrekkelijk om diverse milieus te bespreken en planten daarvan te bekijken. Vrijwel alle milieus op de zoekkaarten zijn er terug te vinden. Overigens waren er die dag al stukken van het park voor de eerste keer gemaaid. Dat maakte de verschillen tussen gemaaide en nog niet gemaaide stukken duidelijk.

Op 29 augustus kwamen de nazoemberbloeiers van het grasland, ruigtekruiden, zowel in de (zonnige) zoom langs de bosrand als de langs de oever van de Delftsewallenwetering en de waterplanten in het water, zoals *watertentiaan* en *kikkerbeet* aan bod.

Op de laatste cursusmiddag zijn we naar de poldertuinen op het Floriadeterrein geweest. Na een inleiding over de poldertuinen hebben we de diverse "tuinen" bekeken. Erg veel (bloeiende) planten waren er niet te zien. En helaas worden grote delen van de "tuinen" in beslag genomen door riet. Naast de poldertuinen bij de zogenaamde, inmiddels afgebrande kop, lag een braakliggend terrein waar meer soorten te zien waren.

Tot slot. Van de groep van 10 mensen hebben 8 mensen de cursus regelmatig

gevolgd.

Het was leuk om met een vaste groep te werken. De cursisten waren erg enthousiast, ze brachten vaak zelf planten mee. Helaas is het onmogelijk om in één seizoen een beginnend plantenliefhebber op te leiden tot een volleerd florist. In zo'n korte tijd zou je er dat echt elke minuut van de dag mee bezig moeten zijn. Het vergt tijd om de planten te leren kennen en herkennen, zeker in een stad als Zoetermeer, waar voor de beginner wel heel veel verschillende planten staan.

Duindoorn

4 EXCURSIE NAAR RUIGOORD

2 juli o.l.v. KNNV Den Haag
Tilly Kester

Ruigoord is een verlaten dorpje ten westen van Amsterdam, in een gebied dat in de zestiger en zeventiger jaren is opgespoten met zand. Het bestemmingsplan geeft aan dat er een haven- en industriegebied moet komen, het Westpoortgebied. Dankzij de economische recessie heeft het gebied zich echter kunnen ontwikkelen tot een gebiedje met een hoge natuurwaarde. Het Westpoortgebied is letterlijk "gekraakt" door planten en dieren maar ook door mensen, die er in caravans of iets dergelijks wonen. Helaas ziet het er naar uit dat de gemeente Amsterdam op het punt staat om het havengebied uit te breiden en om er nog meer industrie te vestigen...

Tijdens de excursie hebben wij drie gebieden bezocht. Het gebied is reliëfrijk. Het was erg warm, en we wisten toen nog niet dat wij aan het begin stonden van een lange warme zomer. Ook de lage delen stonden droog, we konden daardoor het gehele gebied doorkruisen.

De begroeiing bestaat voornamelijk uit *duindoorn* en *kleine leeuwetand*. In de rietvelden waren volop *rietorchissen* aanwezig en zo hier en daar een *moeraswespenorchis*. Op de open vochtige plekken troffen wij o.a. *strandduizendguldenkruid*, *krielparnassia*, *slanke waterbies*, *waterpunge*, *kale jonker* en *groenbladig wintergroen* aan. Op de echt droge stukken stond vooral veel *muurpeper*, *zanddoddegras* en *teunisbloem*.

Kale jonker

MIDDELSTE TEUNISBLOEM

Het meeste opgespoten zand is afkomstig uit de Noordzee, het zilte karakter van het zand werd nog onderstreept door het voorkomen van *zeeraket* op de verder onbegroeide zandvlaktes.

ZEERAKET

Het tweede gebied dat wij bezochten is al ingericht als industriegebied.

ZWALUWTONG

Op de verse zandhopen waren vooral de typische pioniersplanten goed vertegenwoordigd; *grote zandkool*, *hongaarse raket*, *steenraket*, *rode ganzevoet*, *zeegroene ganzevoet*, *zwaluwtong* en *vlieszaad*. In dit gedeelte troffen wij ook *bijenorchis* en *hondskruid* aan.

SCHIJFKAMILLE

GEWONE ROLKLAVER

STRANDDUIZENDGULDENKRUID

In het derde gedeelte hebben wij o.a. *kruipe stalkruid*, *rolklaver*, *strandduizendguldenkruid* gevonden. Verder waren er hier schitterende paarse velden met *wilgeroosje*.

WILGEROOSJE

WONDKLAVER

Tussen de spoorrails werd een plek met *wondklaver* en een pol *bezemkruid* gevonden.

Doordat het lekker warm was, waren er ook veel vlinders te zien. Er vlogen ontelbare *bruine zandoogjes*. Ook hebben we een overdag vliegend nachtvlindertje, de *st.jansvlinder*, gezien. En natuurlijk nog vele andere dagvlinders waaronder de *kleine parelmoervlinder*, een typische *duinvlinder*, en het *icarus blauwtje*. In Natura 5 van 1994 staat een heel stuk over dit schitterende natuurgebied.

5 NACHTVLINDER-EXCURSIE

9 juli

Jeroen Voogd

Als de vijftien deelnemers aan deze excursie van te voren geweten hadden dat er geen enkele vlinder gezien zou worden, dan hadden zij zeker voor buis blijven zitten en Nederland ten onder zien gaan tegen Brazilië! Om half elf werd er gestart met de excursie, helaas was juist nu een journalist van het Postiljon aanwezig.

De lamp brandde voortreffelijk, maar trok alleen vervelende steekmuggen aan. Ondanks mijn verwoede pogingen om een geschikte locatie te vinden lieten de vlinders het afweten en dat terwijl tijdens een test uurtje (op een andere dag) in de tuin de vlinders met enkele tientallen op de lamp afkwamen. Misschien lag het aan de voetbal, waarschijnlijk was het weer niet ideaal en bovendien is half juli niet de beste tijd om naar nachtvlinders te gaan kijken.

Het geduld van de echte vlinderliefhebbers, zij die tot het einde zijn gebleven, werd uiteindelijk toch beloond, want toen ik hun meenam naar mijn vlinderhokken, was er tot mijn grote verrassing net een *grote beer* uitgekomen. Bovendien hebben zij gelukkig de rupsen van de *hermelijnvlinder* en de *kleine nachtpauwoog* kunnen bewonderen en was er een *huismoedertje* in de tuin aanwezig.

Ik voelde mij steeds ongelukkiger tijdens de excursie en ben blij dat niemand het mij kwalijk nam dat de vlinders het lieten afweten. Hopelijk kunnen wij deze excursie volgend jaar nog eens houden en hebben we dan meer geluk...

6 DAGVLINDER-EXCURSIE

31 juli

De excursie in het Westerpark onder leiding van Peter van Wely werd door een grote groep van meer dan 20 enthousiaste mensen meegemaakt. Het weer werkte mee en er zijn veel vlinders gezien.

7 VLEERMUIZEN-EXCURSIE

26 augustus

Tilly Kester

Op vrijdag 26 augustus was er een vleermuizenexcursie georganiseerd in samenwerking met het IVN. De vleermuizen-experts Agnes van der Linden en Anja van Beek leidden deze excursie. Er werd gestart bij het onderkomen van de afdeling Groen en Openluchtrecreatie van de gemeente Zoetermeer aan de Marsmanhove. Toen ik tien minuten voor aanvang arriveerde, hoorde ik al een hoop gepiep op de batdetector, die de excursieleiders bij zich hadden. Toch duurde het nog even voor ik de vleermuis in het oog kreeg, waarschijnlijk vloog er maar eentje rond. Deze *dwergvleermuis* vloog heen en weer rond het trappenhuis naast het onderkomen van de gemeente. Gedurende enkele minuten hebben wij zo een dwergvleermuis kunnen bewonderen. Naarmate er meer mensen zich aansloten bij de excursie liet de vleermuis zich steeds minder zien. Gedurende de rest van de excursie lieten de vleermuizen zich nog zien nog horen.

Vleermuizen zijn de enige vliegende zoogdieren. Over de gehele wereld komen er zo'n 900 soorten voor, in Nederland komen slechts vijftien soorten vleermuizen voor, waarvan de dwergvleermuis de algemeenste is. Dwergvleermuizen zijn, zoals hun naam al aangeeft, erg klein. Zij leven in gebouwen en hebben aan een klein gaatje al genoeg om toegang te vinden tot spleten in muren en daken waar

zij vervolgens de dag doorbrengen. Vleermuizen zijn nachtdieren en houden een winterslaap. In het voorjaar leven zij in kolonies, vrouwtjes en jongen bij elkaar. Vleermuizen kunnen wel dertig jaar oud worden. De vrouwtjes krijgen jaarlijks slechts een jong.

Vleermuizen voeden zich voornamelijk met insecten. Voor het lokaliseren van de insecten maken vleermuizen gebruik van sonargeluiden en hun uitstekende gehoor. Een vleermuis zendt hele hoge tonen uit, deze geluidsgolven worden weerkaatst door objecten en dus ook door 's nachts vliegende insecten. Met behulp van het teruggekaatste geluid kan de vleermuis zich een beeld vormen van het insect en dankzij het tijdsverschil tussen het uitzenden van het geluid en het opvangen van het weerkaatste geluid weet een vleermuis waar zijn prooi zich bevindt. Deze manier van jagen wordt "echo-lokatie-techniek" genoemd. De verschillende soorten onderscheiden zich onder andere van elkaar doordat zij verschillende soorten geluid uitzenden. De uitgezonden geluiden hebben zo een hoge frequentie dat zij voor het menselijke gehoor niet waarneembaar zijn (tussen de 20.000 en 30.000 Hertz). Een batdetector kan deze tonen opvangen en omvormen tot een voor het menselijke gehoor waarneembare frequentie. Een batdetector heeft een bereik van ongeveer 15 meter, hierdoor kunnen bijna alleen Dwergvleermuizen worden waargenomen, aangezien andere soorten zoals de Rosse Vleermuis meestal hoger vliegen. Vleermuizen vind je vooral op plaatsen waar veel voedsel aanwezig is, boven water en tussen struiken en bomen. Helaas hebben wij deze avond slechts een vleermuis gehoord en waargenomen!

8 "BREDE" NATUUR- EXCURSIE WESTERPARK

3 september

Ben Prins

Het weer was uitgesproken slecht. Regelmatig joegen de regenbuien tegen de ramen, opgejaagd door een stevige wind. Het zag er bovendien niet naar uit, dat hierin binnen enkele uren verandering zou komen. Dit was duidelijk het type weer om thuis te blijven en dat deden de mensen dan ook... Zes personen hadden toch de elementen getrotseerd en zo trok even na tien uur een kleine groep het Westerpark in om onder leiding van Johan Vos iets te horen over de ideeën achter de aanleg van het park en om de resultaten met eigen ogen te zien.

De tocht begon met een kleine rondwandeling in de Natuurtuin. Hier vertelde Johan het een en ander over verschillende maa-schema's, de variatie in grondsoorten en de invloed ervan op de plantensamenstelling en de bloeiperiode.

KONINGINNEKRUID

Als voorbeeld wees hij op het *koninginnekruid*, dat op plaatsen waar het ongemoeid werd gelaten, vrijwel was uitgebloeid. Op enkele plekken, waar het eerder deze zomer was afgemaaid, stond het echter in volle bloei.

Door middel van een doordacht maa-schema kan zodoende de bloei van verschillende soorten planten over een langere periode worden gespreid, waardoor bijvoorbeeld vlinders en hommels langer over goede nectar-bronnen kunnen beschikken.

Ergens anders in de Natuurtuin ligt een grasveld, waar de natuur zelf haar gang mag gaan. Duidelijk was te zien, dat een grasveld in deze omgeving zonder regelmatig maaïen of begrazing overgaat in bos. Overal staan er tussen het hoge gras kleine exemplaren van *els* en *berk*, die zich er spontaan gevestigd hebben.

ZWARTE ELS

ZACHTE BERK

Dit sterk gevarieerde graslandje stond in sterk contrast met de eentonigheid van de Schapenwei, waar Johan ons even later doorheen voerde.

AKKERDISTEL

SPEERDISTEL

Op een hoeveelheid *akkerdistels* en een enkele *speerdistel* na heeft de schapenkudde de wei omgevormd tot een

kort geschoren gazon, waarin geen enkele plaats is voor andere kruidachtigen dan een beperkt aantal grassoorten. Johan wees ons op het verloop van de verschillende landschapselementen, die allen evenwijdig aan elkaar lopen, een overblijfsel van de oorspronkelijke richting van de poldersloten en bossages.

In het later aangelegde gedeelte viel de grotere verscheidenheid op in hoogte en in de verdeling van de waterpartijen. Brede rietzomen vormen een afscheiding tussen de grasranden en de grotere plassen. Midden door een van de plassen waadde, met lange rustige passen een *blauwe reiger*. Een kleine demonstratie van de geringe waterdiepte.

BLAUWE REIGER

tekening Ben Prins

Overall waren er nog *meerkoeten* met jongen. Ook de *fuut* liet zich regelmatig zien. Johan vertelde dat op de dag voor de excursie nog talrijk vlinders en hommels voorkwamen op een van de

zuidelijke grashellingen. Vandaag was er door het slechte weer niet een te bekenen.

SLANGEKRUID

Via een grote open plek met grote blokken puin en aangevoerd zand, waarin wat verregend *slangekruid* stond, en een korte wandeling langs een afwisseling van grasland en jong bos, bereikten we het oudste gedeelte van het Westerpark. Hier gaan de geasfalteerde paden over in paden met schelpen en houtspaanders. De kruinen van de hoge *balsampopulieren*, die het hoofdbestanddeel van deze bosstrook vormen, sluiten zich op heel wat plaatsen dicht aaneen en belemmeren door het weg nemen van veel licht het ontstaan van ondergroei van kruiden. Daarom zijn op verschillende plaatsen grote populieren opzettelijk omgetrokken, zodat het licht de bodem weer kan bereiken. De afgesnoeide takken vormen hele wallen, waarin nogal wat vogels bescherming vinden. Op verschillende plaatsen komen spontaan zaailingen van de es op.

ES

Op heel wat oude populierenstronken zat een menigte van de *zwerminktzwam* en hier en daar stonden andere soorten paddestoelen, alleen of in groepjes bij elkaar. Als slot van deze kennismaking met het Westerpark, een afwisselend stukje natuur in wording, toonde Johan ons een groeiplaats van *groot heksenkruid*, een teken, dat het oude bosgebied een steeds natuurlijker karakter gaat krijgen.

GROOT HEKSEKRUID

tekening Ben Prins

Het was spijtig, dat we het tijdens deze excursie zo slecht hebben getroffen met het weer. Als niet-Zoetermeerder was ik erg onder de indruk van de grote

variatie, die dit park liet zien. Ik zou het persoonlijk erg op prijs stellen, als deze excursie eens wordt overgedaan, maar dan onder betere weesromstandigheden... Het gebied is dat dubbel en dwars waard! Johan, bedankt voor deze bijzonder interessante rondleiding.

9 VERSLAG WIJKEXCURSIE SEGHWAERT

7 augustus
Johan Vos

Na een lange hete maand juli was het zondagochtend 7 augustus om 10.00 uur aan de rand van het Seghwaertpark verrassend koel. We stonden dan ook bij een "groene oase" middenin de wijk Seghwaert. De deelnemers aan de wijkexcursie ervoeren duidelijk dat groen, hier ook nog voorzien van een helder "bergbeekje", de zogenaamde pluviometer het klimaat in een stadswijk veraangenaamt.

Arie-Cees de Jong, groenbeheerder van de afdeling Groen van de gemeente lichtte aan de hand van een plattegrond de factoren toe die belangrijk zijn geweest bij het ontstaan van deze wijk in de jaren '70.

WITTE ELS (Grauwe els)

Oude struktuurelementen zoals erfafscheidingen (singels van e/s), een bestaande hoofdtocht en de lintbebouwing van de Seghwaertseweg zijn van grote betekenis geweest bij de totstandkoming van Seghwaert.

PLATAAN

Ook nieuwe elementen als de *platanen* langs de wijkwegen, het tracee van de stadsspoorlijn en de hoofdwegenstruktuur (Azië- en Australiëweg) bepalen nu voor een belangrijk deel het karakter van Seghwaert.

Na deze toelichting begonnen wij aan onze tocht door de wijk waarbij keer op keer bleek dat bewoners hun eigen wijk slecht kennen.

Het wijkcentrum Petuniatuin bevat b.v. tot ieders verrassing een Japanse tuin, in de Seghwaertse hout zijn zgn. "wetlands" te vinden met een leuke natte- graslandbegroeiing, terwijl er in de slootjes om deze graslandjes volop *kikkerbeet* stond te bloeien. Zijn de hooilanden in deze tijd van het jaar meestal weinig kleurrijk, de hoge kruiden langs de watergangen daarentegen stonden volop in bloei.

MOERASANDOORN

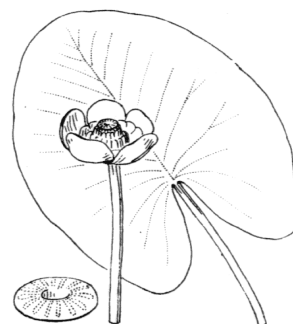

Soorten als *moerasandoorn*, *watermunt*, *grote egelskop* en *zwanebloem* mochten zich verheugen in een grote belangstelling, niet alleen van excursiegangers, maar vooral ook van de verschillende insecten. In de Seghwaertse wetting troffen we restanten van een aardige drijfbladplantenbegroeiing aan met soorten als *kikkerbeet*, *gele plomp* en *watertgentiaan*.

WATERMUNT

GELE PLOMP

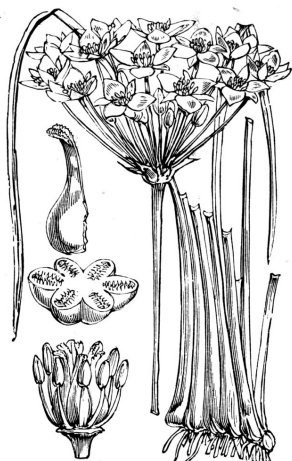
GROTE EGELSKOP

Het veegbootbeheer verhindert helaas nog steeds de totstandkoming van een completer aquatisch ecosysteem in de Zoetermeerse wateren.

Ook de meer stedelijke aspecten kwamen volop aan de orde, zoals een prachtig bloeiende *buddleja* met een bijzonder fraai exemplaar van de *distelvlinder* erop. Een medewerker van de afd. "Groen" en bewoner van Seghwaert liet ons een aantal heel mooie potten met verschillende *sedum*soorten zien.

ZWANEBLOEM

STIJVE KLAVERZURING

Ook de flora van de straat met *ganzevoetsoorten*, *kompassla*, *stijve klaverzuring* e.d. kreeg aandacht. Wat in de zone grenzend aan de Seghwaertse weg opviel was de subtiele verweving van restanten uit het agrarische verleden met nieuwe voorzieningen als volkstuintjes en parken met vruchtbomen en schapenweidjes.

Via het groen (natuurontwikkelingszone) langs de Austaliëweg en een besloten gelegen vijver aan de Snoeksloot, al het water in de wijk staat via ondergrondse buizen met elkaar in verbinding, bereikten we omstreeks 12.30 uur het Seghwaertpark weer. Het was inmiddels warm geworden.

Bij Tilly Kester voor de deur aan het Vuurdoornpark, ontdekte ik in een groenstrookje van ongeveer 20 m² de spontane vestiging uit zaad van een zevental bomen en struiken. Natuur naast de deur op de vierkante meter!

10 THEMA-AVOND NATUUR-ONTWIKKELING OP DE PUINSTORT

14 september

Jan Parmentier

Er waren ongeveer 12 mensen, waaronder een aantal ambtenaren van de gemeente Zoetermeer. Helaas was één van de sprekers, de heer Putman, door ziekte verhinderd te komen, maar gelukkig kon Johan Vos zijn verhaal goeddeels overnemen. Johan liet zien, dat ook op een puinstort na zo'n 20 jaar een interessante plantengroei ontstaat. Er waren veel algemene, maar ook enkele zeldzame soorten, zoals *muurganzevoet*, *oosterse raket* en *wouw*. Met behulp van twee

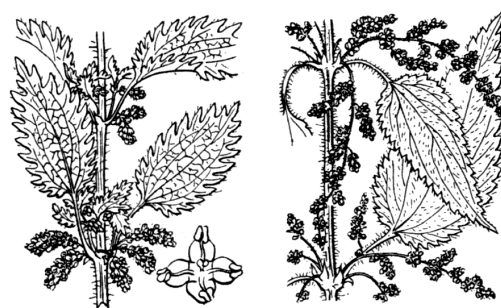
makettes werd de water- en bodemhuishouding van de puinstort toegelicht. Johan liet aan de hand van een aantal dia's, sommige ook van buiten Zoetermeer, zien dat door de mens geschapen natuurgebieden bijzonder interessant kunnen zijn. Al met al een onverwachte kijk op een gebied waarvan je niet in de eerste plaats verwacht dat het een natuurgebied kan worden. De excursie naar de puinstort die was aangekondigd is in verband met de openstelling uitgesteld tot voorjaar volgend jaar. Nader bericht volgt in dit blad.

11 HET DRAMA VAN DE BOSRIETZANGER

Peter van Wely

Ieder jaar hoor ik omstreeks 10 mei de eerste *bosrietzanger* in Zoetermeer zingen, ruim twee weken later dan de *kleine karakiet*. Het biotoop van de bosrietzanger onderscheidt zich duidelijk van dat van de kleine karekiet. De bosrietzanger vestigt zich in braakliggende terreinen in de stad of aan het Noord-AA.

KLEINE & GROTE BRANDNETEL

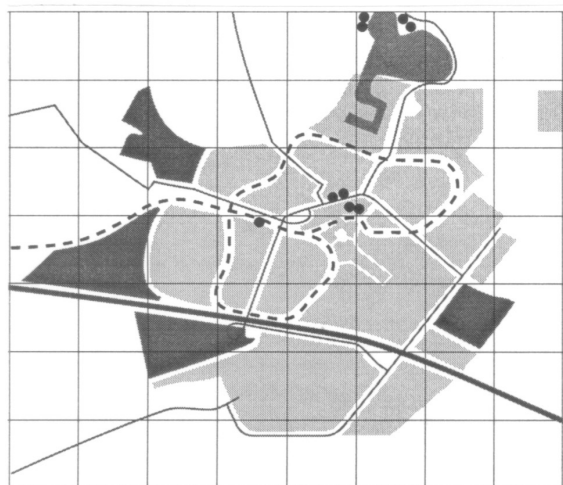
In de stad is op een braakliggend terrein een polletje met *grote brandnetels* en wat rietstengels

voldoende vestigingsplaats voor een bosrietzanger-paartje.

De kleine karekiet komt eerder terug en broedt ook eerder en wel aan de slootkant in rietkragen, soms gemengd met lisdodden.

Braakliggende terreinen worden in Zoetermeer eind juni of begin juli geheel gemaaid, juist op het moment dat de bosrietzanger eieren of jongen heeft.

BOSRIETZANGER IN ZOETERMEER

Dit jaar verdwenen zo verscheidene exemplaren die ik tenminste drie weken op dezelfde plaats had horen zingen en alarmeren: één op de Voorweg, twee langs de Europaweg, twee langs de Italiëlaan en twee aan de Noord-AA. Dit gebeurt elk jaar. Met name het braakliggende terrein hoek Italiëlaan/Denemarkenlaan gaat telkens op het cruciale moment tegen de vlakte. Ik schat dat daardoor bijna de helft van de populatie in het westen en noorden van Zoetermeer verloren gaat. Aan het Noord-AA kan alleen ongestoord worden

gebroed in strookjes bos langs de Broekweg (ca. twee paartjes) en aan de rand van het Natuurbos (ook twee paartjes). Het tussen de populierenbossen aan de Azië-weg open liggende brandnetel-fluitekruidterrein tegenover de parkeerplaats voor het Noord-AA-strand, waar zich gewoonlijk ca. 2 paartjes vestigen, gaat evengoed ieder jaar voor de bosrietzanger te vroeg tegen de vlakte.

De kleine karekiet komt talrijker voor dan de bosrietzanger. In het Westerpark is de kleine karekiet algemeen, terwijl de bosrietzanger er weinig te horen is. Dit jaar hoorde ik daar veertien kleine karekieten tegen twee bosrietzangers. Hoewel de bosrietzanger in de minderheid is, heeft hij ten opzichte van de kleine karekiet als voordeel dat hij zelden of nooit door de koekoek wordt beparasiteerd, terwijl van de kleine karekiet altijd een aantal de klos is, zowel in het Westerpark als in de Noord-AA. Dat komt omdat de kleine karekiet voor de koekoek op het juiste moment en op de juiste plaats (bos en water) broedt. De bosrietzanger gaat te laat in het jaar broeden om voor de koekoek nog een belangrijke waardvogel te zijn.

12 NACHTVLINDERS OP DE FLAT (1)

Peter van Wely

In 1970 en 1971 - Zoetermeer bestond toen alleen nog uit het oude dorp met de wijk Palenstein - heb ik nachtvinders bij de TL-verlichting naast de huisdeuren op de galerij geïnventariseerd. Na twee jaar werd deze inventarisatie door de omwonenden niet meer getolereerd.

Twee jaar waren echter genoeg om interessante constatering te doen. De avonden waren in te delen in "goede" en "slechte" avonden. "Slecht" waren bijvoorbeeld koude en heldere nachten. Er kwamen dan weinig vlinders op de lamp. "Goed" was een zwoele avond met zuidenwind en een warmtefront in aantocht. Op zulke avonden vond ik tientallen nachtvinders op de lamp. Ik woonde op een flat met 10 verdiepingen aan de toenmalige Ambachtsherenlaan. Deze laan is nu verdeeld in vier delen met afzonderlijke straatnamen. De flat staat nu aan de Florens van Brederodelaan. De eerste vijf verdiepingen leverde mij ook op de beste avond geen enkele nachtvlinder op, op de zesde zag ik er op zo'n avond enkele per galerij, op de zevende een stuk of twintig, op de achtste een stuk of veertig en op de negende, waar ik zelf woonde varieerde het dan van 50 tot 100. Op de tiende verdieping, vlak onder het dak, was het weer aanzienlijk minder, ca. 40 à 50. In het totaal vond ik ca. 30 soorten uiltjes, spanners, beervlinders en spinners. Meestal was het aantal soorten minder. Ik zal het eerst hebben over de "oogst" op 22 augustus 1971. Het was een top-avond met meer dan 250 vlinders, verdeeld over 17 soorten.

Het eerste wat opviel was het grote aantal gamma-uiltjes: 232! Deze soort komt weinig op licht af. Het moet dus die avond een zwerm zijn geweest die als het ware door de flat werd onderschept. De volgende dag waren het er nog maar 14! Wat ik mij van die avond kan herinneren is het volgende:

VLINDERS OP DE FLAT OP 22 AUGUSTUS 1971

BEERVLINDERS

- 1 kleine beer (*phragmatobia fuliginosa*)

SPANNERS

- 1 hagedoornvlinder (*ophistograptis luteola*)
- 1 tuinspanner (*xanthorhoë fluctuata*)

UILTJES

- 1 (*ochropleura plecta*)
- 2 agaath-uil (*phlogophora meticulosa*)
- 1 basterdhoornrupsvlinder (*mamesta persicariae*)
- 1 drietanduil (*acronicta tridens*)
- 232 gamma-uiltje (*autographa gamma*)
- 2 grasworteluil (*apamea monoglypha*)
- 6 huismoeder (*triphaena pronuba*)
- 1 klaveruil (*discestra trifolii*)
- 2 kool-uil (*mamesta brassicae*)
- 1 kruizemuntuil (*polia oleracea*)
- 2 rood weeskind (*catocala nupta*)
- 1 zaad-uil (*scotia segetum*)
- 4 zwarte c-uil (*amathes c-nigrum*)

DAGVLINDERS

- 4 kleine vos (*aglais urticae*)

De avond stond in het teken van de trek. De kleine vos, een dagvlinder, was kennelijk aan het trekken. Pas sinds 1991 is bekend dat de kleine vos in zeldzame gevallen trekt, maar ik kon in 1971 constateren dat hij moest trekken, anders zou ik hem nooit 's-nachts op de lamp hebben kunnen aantreffen. Het is niet aannemelijk dat het om verstoorde kleine vossen ging, omdat ik ze zag komen aanvliegen omstreeks 12 uur 's-nachts. Ik vond die avond geen spinner omdat ze op dat tijdstip (eind augustus) al zijn uitgevlogen.

In 1970 vond ik op een avond in september 32 *scotia ypsilons*, een trekvlinder die niet elk jaar wordt aangetroffen. Het was een heel goed jaar voor die soort. Hij was twee weken lang op de lampen algemener dan de huismoeder!

Andere soorten die ik in die twee jaar op de flat heb gevonden waren: de *psi-vlinder* (*apatele psi*), de *krakeling* (*diloba caeruleocephala*), de *driepuntuil* (*amphipyra tragopoginis*),

dipterygia scabriuscula, *mythimna pallens*. Deze laatste was heel karakteristiek voor Zoetermeer in de beginjaren. De soort is in Zoetermeer sindsdien sterk teruggedrongen doordat er nu niet meer zoveel braakliggende terreinen zijn.

In het volgende nummer zal ik verslag doen van nachtvinders die ik in 1989 in mijn huidige bovenwoning aan de Smetanarode met een professionele lamp heb kunnen lokken en identificeren.

13 EEN JAAR VLINDERS KWEKEN

Jeroen Voogd

Reeds toen ik nog Jeroentje was werd ik al gefascineerd door vlinders, als kleuter had ik al rupsen in een potje. Vanaf mijn twaalfde levensjaar ben ik begonnen met het kweken van vlinders. Na vele interessante vlinders gekweekt te hebben en veel geleerd te hebben over deze bijzonder leuke insecten, ben ik op mijn achttiende gestopt met het kweken. Oude liefde roest niet en dit geldt bij mij ook voor mijn "liefde" voor vlinders. Gedurende de jaren waarin ik geen vlinders gekweekt heb, bleef ik wel kijken naar rupsen en deze dieren boeien mij zo dat ik aan het begin van het jaar besloten heb om weer te starten met het kweken van vlinders! Bovendien heb ik mijn studie milieukunde gestaakt en studeer nu biologie in Utrecht. Deze studie sluit perfect aan bij mijn hobby, zeker wanneer ik de specialisatie ecologie ga kiezen...

Ondanks het natte en koude voorjaar, waren er veel rupsen te vinden. Vooral de *bonte bessevlinder* was dit jaar talrijk aanwezig op de *kruisbes* en *meidoorn* in het Westerpark.

KRUISBES

EENSTIJLIGE MEIDOORN

Vreemd was dat negen van de tien rupsen geparasiteerd bleken te zijn door een mij onbekende sluipwesp, terwijl andere jaren slechts 1 à 2 procent van de door mij gevonden rupsen geparasiteerd was.

TWEESTIJLIGE MEIDOORN

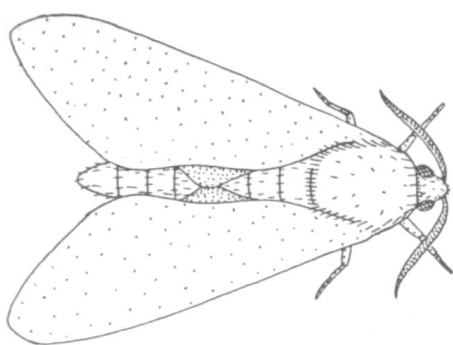

Zoals ieder jaar waren er ook dit jaar veel rupsen van de *grote beer* te vinden, op de *waterzuring* bij de

Nieuwkoopse Plassen, bovendien vond ik hier vier rupsen van de *drinker*. Opvallend was dat ook bij de *grote beer* ruim 25 % van de rupsen geparasiteerd was, deze keer door sluipvliegen.

De rupsen van de Drinker worden zo genoemd, omdat deze rupsen de gewoonte hebben om 's ochtends te "drinken" van de dauwdruppels, die dan op de rietbladeren zitten die zij eten. In mijn hokken is er echter geen sprake van dauwvorming en ik moet dus op een andere manier voldoen aan hun waterbehoefte. Meestal besproei ik het riet gewoon met een plantespruit, maar een schoteltje met een beetje sloot- of regenwater voldoet ook prima. Het is telkens weer grappig om te zien hoe de vingerdikke rupsen "drinkend" door het laagje water lopen.

Behalve de bovengenoemde soorten heb ik het afgelopen voorjaar ook nog een *piramide-uil* gevonden en een kluitje eitjes van de *kleine nachtpauwoog*. Helaas zijn er slechts twee eitjes uitgekomen en is er maar een rups aan verpopping toegekomen.

Nachtvlinder bovenaanzicht

Begin juni was er sprake van een ware *kuifvlinderrupsen*-explosie, de *toortsen* in de duinen zaten werkelijk vol met rupsen en zelfs in Zoetermeer zaten rupsen op de toortsen in het Westerpark. De laatsten zijn echter allemaal omgekomen tijdens een wilde gemeentelijke maaipartij, op de gespaarde toortsen (slechts 4) heb ik

vervolgens in totaal zo'n twintig rupsen uitgezet in de hoop dat er een populatie zal ontstaan in het Westerpark, bovendien laat ik natuurlijk volgend voorjaar de veertig vlinders, die nu als pop overwinteren in mijn hokken, los in het Westerpark. Het was overigens, naar mijn weten, de eerste keer dat deze rupsen in Zoetermeer zijn gesignaleerd. Het gaat hier dan ook om een zeldzame nachtvlinder, die alleen in de duinen en in Zuid Limburg voorkomt! Er zijn echter meer typische "duinvlinders" die het goed doen in Zoetermeer; het Bruin Blauwtje en de St. Jacobsvlinder.

In het Westerpark had ik ook nog een mij onbekende spanrups gevonden, ook vlinderkenner bij uitstek, Peter van Wely, kon deze rups niet thuisbrengen. Helaas is deze vlinder gedurende mijn vakantie uitgekomen en vrijgelaten door mijn vader, die slechts wist te vertellen dat het een vlinder was met drie vlekjes op zijn vleugels...

Een familielid van de zeldzame *kuifvlinder* komt wel regelmatig voor in Zoetermeer, vooral op plaatsen waar gerotzooïd is in de grond. Op deze plaatsen ontstaat dan een typische pioniersvegetatie waar de *kamillevlinder* haar eitjes kan leggen op de *reukloze kamille*.

REUKLOZE KALILLE

De poppen van deze vlinder kunnen soms wel twee of zelfs drie jaar "overliggen" alvorens zij uitkomen. Hierdoor kunnen "slechte jaren" aangevuld worden met dieren uit eerdere jaren. Ook de kuifvlinder vertoont dit gedrag, misschien is dit een verklaring voor de explosie van het afgelopen voorjaar.

Andere soorten die ik dit jaar gekweekt heb zijn o.a. *hageheld*, *plakker*, *donsvlinder*, *st.jansvlinder*. Het merendeel van de vlinders die ik kweek overwinteren als pop en leveren dus pas volgend jaar de vlinders. Hiertoe behoren onder meer: *grote hermelijnvlinder*, *populierenpijlstaart*, *pauwoogpijlstaart*, *lindepijlstaart*, *ligusterpijlstaart* en het *kameeltje*.

De rupsen van de ligusterpijlstaart heb ik op een wel heel bijzondere wijze in mijn bezit gekregen. Zij werden mij aangeboden door een hoveniersbedrijf!? Een meneer trof zijn *sering* volkomen kaalgevreten aan en ontdekte de daders, drie vette rupsen van ongeveer 10 centimeter. Zulke rupsen had hij nog nooit gezien en bovendien wilde hij ze niet doden. Om er achter te komen wat voor rupsen dit waren is hij informatie gaan inwinnen bij een hoveniersbedrijf, deze wisten ook geen raad met de rupsen en hebben het Milieu Educatief Centrum gebeld waar zij zijn doorverwezen naar mij. Dit alles gebeurde tijdens mijn vakantie en bij thuiskomst waren de rupsen reeds verpopt. Toch leuk dat er mensen zijn die zo veel moeite willen doen voor een rups...bedankt!

Misschien is het u al opgevallen dat ik eigenlijk alleen nachtvlinders kweek, dit heeft te maken met het feit dat je de Zoetermeerse dagvlinders op twee paar

handen kunt tellen en dat terwijl er tientallen nachtvlinders voorkomen. Natuurlijk kweek ik ook wel dagvlinders op, zo heb ik dit jaar voor het eerst een rups van de *gehakkelde aurelia* gevonden. Bovendien waren er verschrikkelijk veel *atalanta*'s en ook die rupsen kon ik niet laten zitten.

Dit hele verhaal is slechts een uiterst summiere weergave van een jaartje vlinders kweken. Helaas is de oprichtingspoging van een vlinderwerkgroep mislukt vanwege een gebrek aan belangstelling, hopelijk zijn er volgend jaar wel voldoende mensen die het zien zitten om een vlinderwerkgroep op te richten. Mij lijkt het in elk geval erg leuk om volgend jaar samen met enthousiaste "vlinderaars" te gaan "vlinderen" door middel van een vlinderwerkgroep!

14 DE FLORA VAN AMSTERDAM. VAN MUURBLOEM TOT STRAATMADELIEF

Johan Vos

Dat stedelijke gebieden in floristisch opzicht niet onbelangrijk zijn weten we in Zoetermeer inmiddels uit eigen ervaring. De nieuwe KNNV-uitgave over de flora van groot Amsterdam bevestigt dit nog eens op een overweldigende wijze.

In een gebied van 340 km² komen ruim 800 verschillende soorten hogere planten voor en dat is een groot deel van de Nederlandse flora! En het betreft zeker niet alleen maar adventiefplanten en ontsnapte tuinplanten (zgn garden-escapes), maar ook 70 zgn. rode-lijst-soorten,

waaronder 10 verschillende orchideeën. Betekent dit nu de definitieve erkenning van de stad als natuurreserveaat? Tot voor kort werd het voorkomen van leuke soorten in het stedelijk gebied door beroepsbiologen niet serieus genomen. Dit heeft vooral te maken met de plaats die de mens werd toegedacht t.o.v. de natuur. Er was pas sprake van "echte natuur" als de mens er geen (negatieve) invloed op uitoefende. In dat geval is het dan ook logisch om de stad, de plaats bij uitstek waar menselijke beïnvloeding, verstoring, uitzaai-activiteiten e.d. plaatsvinden uit te sluiten. De laatste tien jaar echter zien we met de ontwikkeling van de stedelijke ecologie ook de waardering voor natuur in de stad op gang komen. Dit hangt voor een deel weer samen met de achteruitgang van natuurwaarden in het agrarisch gebied rond de steden. Hierdoor springt de stad er in veel gevallen gunstig uit en zo ontstaat er dan een soort spiegelbeeld van wat veel mensen als natuur ervaren, maar vaak verwarren met landschap.

In "Van Muurbloem tot Straatmadelief" worden de verschillende stedelijke milieus zoals "de stenen stad", "ruige oorden", "lijnen", "groene vingers", "waterrijk" en "beneden peil" afzonderlijk beschreven met de voor die milieus meest karakteristieke soorten. Tevens wordt per soort het voorkomen vergeleken met dat van vroeger. ("Flora Amstelaedamensis" 1852 en Wilde planten in en bij Amsterdam van Bolman 1976)

SCHORREKRUID

E. Hallier, 1882

ZEEWEEGBREE

Wat vooral opvalt is dat a) zoutverdragende soorten zoals *schorrekruid* en *zeeweegbree* na het afsluiten van de Zuiderzee in 1932 op hun retour zijn. Daarentegen zijn de planten van de zandgrond in aantal toegenomen, dit wordt verklaard vanuit het feit dat er in Amsterdam na 1900 bij de aanleg van nieuwe wijken systematisch zandophoging werd toegepast.

BOSANDOORN

Ook bosplanten zoals *geel nagelkruid* en *bosandoorn* blijken terrein te winnen in Amsterdam, hier speelt dat er deze eeuw veel "bossen" en parken zijn aangelegd. Zoals bekend herbergen steden ook veel soorten die van nature Zuidelijker thuishoren, zoals *vlinderstruik*, *straatliefdegras* en *tengere vetmuur*.

Al met al kan ik me goed vinden in het idee van auteur Ton Denters om tegen de achtergrond van de gegevens uit Amsterdam een geheel nieuw floristisch district te overwegen, het zgn "Urbaan district" Ook vanuit de Zoetermeerse praktijk is dit idee al meerdere malen geopperd.

Het boek is goed leesbaar geschreven en verdient een ereplaats in de boekenkast van ieder Zoetermeers KNNV-plantenwerkgroep lid. Misschien vormt dit nieuwe boek een goede aanleiding om haast te maken met het vervaardigen van een Zoetermeerse flora!

15 HET NATUUR-BESCHERMINGSJAAR, 1995

Johan Vos

Op initiatief van de Raad van Europa neemt Nederland samen met ruim veertig andere landen deel aan het Europese Natuurbeschermingsjaar.

Het accent ligt dit keer op de natuur in de eigen omgeving. B.v. flora en fauna in de stad, op bedrijfsterreinen en in recreatiegebieden. Burgers, ondernemers en recreanten moeten samen de afstand tussen mens en natuur verkleinen.

Er is inmiddels een Nationaal Comité gevormd dat als motor en paraplu gaat functioneren. Natuurverenigingen die meewerken krijgen de ruimte om activiteiten te ontplooiën die aansluiten bij de doelstellingen van het Europese natuurbeschermingsjaar. Deze zijn: het concreet versterken van natuur en milieu buiten de beschermde gebieden en het vergroten van het draagvlak voor natuur- en landschapsbeleid in deze gebieden. Het gaat hierbij vooral om het versterken van de belangstelling en betrokkenheid

van mensen voor natuur en milieu en de vraag of de plannen goed uitvoerbaar zijn. Als een project aan de criteria voldoet kan er gebruik gemaakt worden van het logo en de slogan en kan men rekenen op zowel inhoudelijke als publicitaire ondersteuning.

De Zoetermeerse natuurverenigingen die zich verenigd hebben in het platform groen hebben samen met de afdeling GROEP van de gemeente een idee ingeleverd bij de coördinator van het Europese natuurbeschermingsjaar. Het gaat hierbij om het proces van samenwerking tussen de gemeentelijke overheid en belangenverenigingen op het gebied van natuur en milieu.

Het lijkt mij goed als we als KNNV afd. Zoetermeer bij de planning van activiteiten in 1995 zoveel mogelijk proberen aan te sluiten bij de genoemde doelstellingen. Graag hoor ik uw ideeën hierover op de bijeenkomst van 21 december a.s.

16 ENGELTJESBLOEMEN

Marit

De toegewijde lezers van dit blad willen uiteraard alles weten van de natuur. Maar wordt het leven daar mooier door? Soms krijg ik het gevoel dat je d'r maar beter geen benul van kunt hebben. Dan kun je tenminste gewoon de deur uitstappen en tevreden vaststellen dat die gele bloemige dingen mooi kleuren bij die paarsige en dat er, hoe genoeglijk, prettig uitzierende beestjes omheen fladderen. Maar wat doe ik? Ik loer angstvallig naar m'n Buddleja, of er wel genoeg vlinders opzitten. Ik tel. Ik houd boek. Slechts één Atalanta vandaag, een sleets exemplaar. Koolwitjes. Mag je die serieus meetellen? Een paar kleine

vossen. Moeten die wel of niet met een hoofdletter? En waar blijven de dagpauwogen? Nog geeneen gezien sinds de vlinderstruik bloeit. En de Aurelia? Er ligt wel iets gehakkelds in het gras. Helaas, dat blijkt een vosje waar de poes in heeft gehapt. Geen bij te bekenen. Wat wil je, de bijen zitten met heur allen in de bloeiende knekelboom. Ze grommen als aanzwellend onweer. Er zitten ook joekels van zweefvliegen tussen, met gele snaveltjes en koperen vleugels. Zijn dat de roemruchte Zonaria's? Maar waarom zitten ze hier en niet in de Buddleja? Deugt die Buddleja wel? Klopt er overhoofd wel iets van mijn tuin, ekogewijs bezien? Angst en twijfel. Ach, wat heeft een natuurboekhouder toch een zorgelijk bestaan.

Toen wij twintig jaar geleden ons eerste tuintje - een verlopen grintperk - volpootten, wisten we lekker van niets. Dat was pas makkelijk! Onbekommerd plantten we flapviolen van de markt, het hele Hema-voordeel-bloembollenpakket alsmede één reuzenbereklaauw. Daarna gingen we op vakantie. En, o ja, we hadden eerst zo'n beetje het grint eruit gezeefd. Dus toen we na een maand terugkwamen lagen de violen verpieterd onder anderhalve meter onbenoembaar onkruid. Gelukkig kwam juist op dat moment het boek van Louis Le Roy, 'Natuur inschakelen', uit. Bleken we ineens eigenaar van dé absolute trend-tuin. Wat er nog opkwam aan Hema-dahliae en -gladioli werd wel door de lieve buurtjeugd uitgerukt. Trends gaan altijd weer over. Zo'n reuzenbereklaauw, dat kan dus echt niet meer, tegenwoordig. Weet u wel hoe vals die zijn? Ze bespringen argeloze voorbijgangers en slaan ze met de builenpest. Bovendien, zegt de professor van 'De Bonte Berm', lopen ze ons eigen inheems bereklauwkje onder de voet. Met een reuzenbereklaauw in de voortuin ben je

dus knap aso. Je kunt nog beter een pitbull nemen. En toch, he, blijf ik me afvragen waarom die eerste van ons, vroeger, dan nooit iets gedaan heeft tegen die rotjochies die onze kikkers pestten en alle planten pletten?

De kaardebol was ook zo'n zeventiger jaren-trendplant. Hartstikke eko, helemaal oer. Daar hadden ooit stoere Batavieren hun blonde baarden mee gekamd! Dacht ik. Totdat we in Drenthe in de Jan Wartena Hof verzeild raakten. Meneer Wartena kwam ons er persoonlijk uitgooien. (Hij had nare ervaringen met toeristen die zijn kikkers pestten en zijn planten... inderdaad.) Maar omdat we zo verrukt waren van zijn akkertjes met eenkoorn en emmer en huttentut -eerst stiekum op de naambordjes gekeken-kregen we een rondleiding. Trots toonde hij een schrielig soort kaardebol. 'Kijk,'zei hij, 'de originele praehistorische weverskaarde! Dit is de echte. Niet die kolos die in al die alternatieve voortuintjes staat.' Krak, daar brak weer een illusie.

En hoe fout is eigenlijk de springbalsemien? Ook zo'n relict uit het flower-power-tijdperk. Je kreeg haar van lieve vrienden, want balsemien waren niet voor geld te koop. En ze geurde zo ...ontwapenend. Een zoete lucht die je week en weerloos maakt. Wierook? Melk en honing? Anders. Zoals dat bloemenkinderen betaamt, kleurde zij de wereld roze. Zélfs Zoetermeer. Iedereen deelde haar rond, kinderen strooiden met de zaden, uit die kegeltjes die zo lekker eng kronkelden als je er in kneep. Dus begon de balsemien uit de hand te lopen. Zij ging de perken te buiten.

Te exotisch voor de plantsoenen, te ongeremd voor de doorzontuin. Weg ermee. Grijp de schoffel! Maar weet u, ik kan dat niet. Ik nog steeds zo lief. Dat geurtje ...

Ik herkende het opeens, aan een gloednieuw dochttertje, nog wit-plakkerig met natte nesthaartjes. Balsemien ruiken naar pasgeboren baby. En dan hebben ze ook nog zo'n warm-rose blote-billetjeskleur. Een volop bloeiende balsemien is toch net een wolk engeltjes die uit de hemel komt buitelen? Je moet wel een hart van steen hebben om dat uit je tuin te schoffelen.

22 DATA

Schrijf in uw agenda

1 oktober Paddestoelen op het landgoed Elswout nabij Overveen
Opgave voor deelname verplicht: tel 422924 (Annet) en 169210 (Jan)
Verzamelpunt: station Zoetermeer/Driemanspolder, bij Hopman om 13.00 uur.

2 oktober Elswout jaarlijkse "paddestoelendag" Elswoud. Vanaf 12.00 uur ieder uur lezing met daaropvolgend een excursie. Locatie-aanduiding op kaart op verzoek verkrijgbaar bij Annet (tel 422924)

16 oktober paddestoelen-excursie Westerpark.
Verzamelpunt: Het Westpunt bij de ingang van de natuurtuin.
Start om 14.00 uur, geschatte tijdsduur ongeveer 2.5 uur.
Excursieleiding: Peter v. Wely

3 november om 20.00 uur op de Soete Aarde, plantenwerkgroep, streeplijsten, bijzondere vondsten in Zoetermeer, dia's van op elkaar lijkende planten.

16 november Lezing als voorbereiding bij de excursie van 27 november "Tussen eb en vloed" in het M.E.C. "de Soete Aarde" aan de v. Leeuwenhoeklaan 15A door Ben Prins. Aanvang: 20.00 uur.

26 november De districtscommissie Zuid-holland van de Vereniging Natuurmonumenten organiseert op een Studiedag met als voorlopige titel: "Betekenis van natuur in de stedelijke omgeving" in het wijkcentrum Meerzicht in Zoetermeer. **Aanmeldingen alleen via het blad "Natuurbehoud" van deze vereniging.** 1 oktober Wandeling over de voormalige puinstort Noord-West. Verzamelpunt/-tijdsduur: Buytenparklaan bij het gebouw van de gaswinning van 10.00-12.00 uur.

27 november op het Scheveningse strand. Verzamelpunt/-tijdsduur: station Zoetermeer/Driemanspolder, bij Hopman, 12.30- 17.00 uur.
Excursieleiding: Ben Prins. In verband met het vervoer naar Scheveningen is opgave voor deze excursie aan te bevelen. (tel. 01793- 1749)

21 december open avond/waarnemingen uitwisselen, algemene ledenvergadering in het M.E.C. "de Soete Aarde" aan de v. Leeuwenhoeklaan 15A Aanvang: 20.00 uur.

12 januari Lezing "Van Muurbloem tot Straatmadelief" in het M.E.C. "De Soete Aarde" aan de v. Leeuwenhoeklaan 15A door Ton Denters, één van de auteurs van het boek met dezelfde titel. Aanvang: 20.00 uur

18 NAMEN

Bestuur Jan Parmentier, voorzitter
(169210)
Annet de Jong, plaatsvervangend
voorzitter (422924)
Tilly Kester, secretaris
Hans Bieze, penningmeester (421351)
Johan Vos, natuurhistorische secretaris
Els Prins, plaatsvervangend
natuurhistorische secretaris (01793-1749)

REDACTIE KWARTAAL BERICHT

Taeke M. de Jong
Marsmanhove 2
2726 CM Zoetermeer
telefoon:
werk:015-785965
thuis:079-516599

Jeroen Voogd,
Berglaan 96
2716 EE Zoetermeer
079-213152

Kopij kan op deze adressen worden
ingeleverd in getypte vorm of op floppy
(platte DOS-tekst of WP 5.1).
Typ soortnamen met kleine letters! Het
woord "mens" wordt immers ook niet met
een hoofdletter geschreven. Je kunt ook
een afspraak met Taeke maken om samen
een verhaal te maken. Vooral ervaringen
uit het Zoetermeerse verleden vallen bij
hem in goede aarde. Je kletst onder het
genot van een kop koffie wat voor je uit en
naast je zie je bij Taeke op de laptop een
verhaaltje ontstaan dat je kunt controleren

en wijzigen waar je bij zit. Plaatjes die
worden geleverd in het formaat van 7.5
cm breed hoeven door ons niet meer
afzonderlijk vergroot of verkleind te
worden.

Inleverdatum kopij januarinummer: 30
november 1994 bij Jeroen Voogd.
Verslagen van activiteiten in december
kunnen nog tot 23 december bij Taeke
de Jong. We hebben dan alleen geen
tijd meer om er plaatjes bij te zoeken.

Illustraties uit: A. Kelle & H. Sturm
Pflanzen leicht bestimmt en *Tiere leicht
bestimmt*, Ferd. Dümmlers Verlag,
Bonn 1980, voor het gebruik waarvan
ons kwartaalbericht een licentie heeft
verworven.

Twee illustraties op pag. 12 en 13 zijn
van de in onze vereniging
ongeevenaarde hand van Ben Prins.

22 REGISTER

acronicta tridens	18
agaath-uil	18
aglais urticae	18
akkerdistel	12
amathes c-nigrum	18
amphipyra tragopoginis	18
apamea monoglypha	18
apatele psi	18
atalanta	21
autographa gamma	18
balsampopulier	13
basterdhoornrupsvlinder	18
berk	11
bezemkruiskruid	9
bijenorchis	8
blaartrekkende	
boterbloem	6
blauwe reiger	12
bonte bessevlinder	19

bosandoorn	22	huismoeder	18
bosrietzanger	16	huismoedertje	9
brede orchis	5	icarus blauwtje	9
bruine zandoogjes	9	kale jonker	7
buddleja	15	kameeltje	21
catocala nupta	18	kamille	5
diloba caeruleocephala	18	kamillevlinder	20
dipterygia scabriuscula	18	kikkerbeet	6
discestra trifolii	18	kikkerbeet	14
distelvlinder	15	kikkerbeet	15
donsvlinder	21	klaproos	5
driepuntuil	18	klaveruil	18
drietanduil	18	kleine beer	18
drinker	19	kleine karakiet	16
duindoorn	7	kleine klaver	5
duinvlinder	9	kleine leeuwetand	7
dwergvleermuis	10	kleine nachtpauwoog	9
els	11	kleine nachtpauwoog	20
els	14	kleine parelmoervlinder	9
es	13	kleine vos	18
fuut	12	kompassla	16
gamma-uiltje	18	koninginnekruid	11
ganzevoet	16	kool-uil	18
ganzevoeten	4	krakeling	18
geel nagelkruid	22	krielparnassia	7
gehakelde aurelia	21	kruipend stalkruid	9
gele plomp	15	kruisbes	19
grasworteluil	18	kruizemuntuil	18
groenbladig wintergroen	7	kuifvlinder	20
groot heksenkruid	13	kuifvlinder	20
grote beer	9	ligusterpijlstaart	21
grote beer	19	lindepijlstaart	21
grote beer	19	mamesta brassicae	18
grote brandnetel	16	mamesta persicariae	18
grote egelskop	15	margriet	5
grote hermelijnvlinder	21	meerkoeten	12
grote ratelaar	5	meidoorn	19
grote zandkool	8	meldes	4
hagedoornvlinder	18	moerasandoorn	15
hageheld	21	moeraswespenorchis	7
herik	5	muurpeper	7
hermelijnvlinder	9	mythimna pallens	18
hondskruid	8	ochropleura plecta	18
hongaarse raket	8	ophistograptis luteola	18

pauwoogpijlstaart	21	waterpugne	7
phlogophora meticulosa	18	waterzuring	19
phragmatobia fuliginosa	18	wilgeroosje	9
piramide-uil	20	wondklaver	9
plakker	21	xanthorhoë fluctuata	18
platanen	14	zaad-uil	18
polia oleracea	18	zanddoddegras	7
populierenpijlstaart	21	zeegroene ganzevoet	8
psi-vlinder	18	zeeraket	8
reukloze kamille	20	zeeweeqbree	22
riet	5	zwaluwtong	8
rietorchissen	7	zwanebloem	15
rode ganzevoet	8	zwarte c-uil	18
rode waterereprijs	6	zwerminktzwam	13
rolklaver	9		
rood weeskind	18		
schorrekruid	22		
scotia segetum	18		
scotia ypsilons	18		
sedum	15		
sering	21		
slangekruid	13		
slanke waterbies	7		
speerdistel	12		
spiesmelde	4		
st.jansvlinder	9		
st.jansvlinder	21		
steenraket	8		
stijve klaverzuring	16		
straatliefdegras	4		
straatliefdegras	22		
strandduizendguldenkruid	7		
strandduizendguldenkruid	9		
tengere vetmuur	22		
teunisbloem	7		
toorts	20		
triphaena pronuba	18		
tuinspanner	18		
uitstaande melde	4		
vlieszaad	8		
vlinderstruik	22		
watergentiaan	6		
watergentiaan	15		
watermunt	15		

IK WIL OOK LID WORDEN

Ondergetekende,

.....N
aam

.....A
dres

.....postcode

.....telefoon

0 geeft zich op als lid van de KNNV-
Zoetermeer

0 wil graag nader geïnformeerd worden
over de KNNV

Lidmaatschap: fl 50,- per jaar, inclusief
abonnement op Natura.
Huisgenootleden: fl 25,- per jaar.

Dit formulier kunt U inleveren bij of
toezenden aan:

Jan Parmentier
Regentessestraat 8
2713 EM Zoetermeer

of aan:

Annet de Jong
Gaffelaarkade 2
2725 CD Zoetermeer